

Ekonomie kolem nás

Mojmír Sabolovič

Katedra národního hospodářství

mojmir.sabolovic@law.muni.cz

Proč ekonomie?

- ekonomie a právo
- ekonomie a politika

- ekonomie začíná u potřeb
- potřeba je pocit – tzn. je subjektivní
- odstranit potřebu je možné pouze spotřebou

Základní pojmy

Ekonomie

- věda o lidském jednání
- studuje chování jednotlivců
- zabývá se alokací vzácných zdrojů mezi různá alternativní užití tak, aby byly uspokojeny lidské potřeby

Ekonomika

- hospodaření určitého subjektu

Mikroekonomie

**- zkoumá rozhodování jednotlivých
tržních subjektů (jednotlivci, firmy,
stát)**

Makroekonomie

- zkoumá hospodářství jako celek

Charakteristiky ekonomie

- **Pozitivní ekonomie**
- **Normativní ekonomie**
- **Čistá ekonomie**
- **Aplikovaná ekonomie**

Základny ekonomické činnosti

- **Potřeba** (hmotné, nehmotné, individuální, kolektivní, společenské, luxusní)
- **Spotřeba**
- **Výroba**
- **Směna**
- **Ekonomie se zabývá racionálním rozhodováním lidí v podmínkách vzácnosti**

Racionalita

- **Předpoklad racionálního chování člověka (volba prostředků k dosažení cílů, volba nejjednodušší cesty)**
- **rozdělení vzácného zdroje mezi více příležitostí – porovnávání přírůstku uspokojení z těchto příležitostí**
- **maximalizace užitku a minimalizace nákladů**
- **efektivní alokace vzácného zdroje**

Statky

- **Vše co uspokojuje potřeby**

Dle způsobu spotřeby:

- spotřební
- kapitálové (výrobní)

Dle dostupnosti:

- volné
- ekonomické – jsou vytvářeny hospodářskou činností lidí, tj. výrobou, která je založena na využívání a přeměně zdrojů
- soukromé
- veřejné – z jejich užívání nemůže být někdo vyloučen, např. policie, školství

- **Ekonomická vzácnost - omezenost**
- **Základem je hledání optima**
- **Racionálně jednající spotřebitel maximalizuje užitek ze spotřeby**

Výrobní faktory

Výrobní faktory:

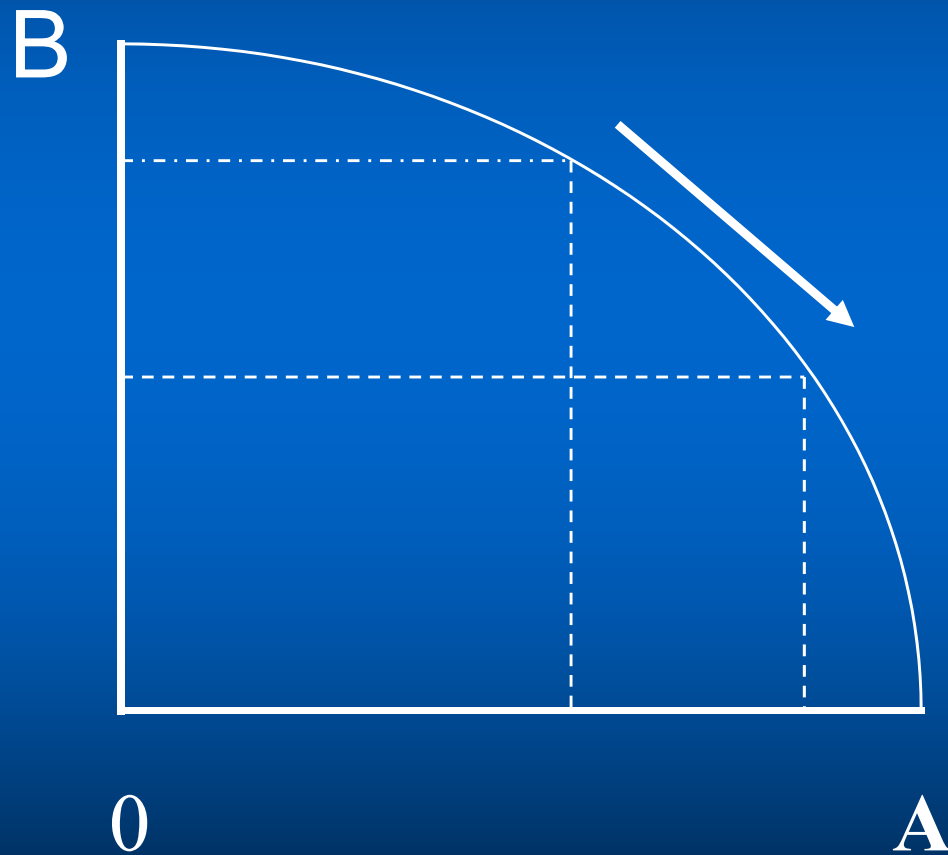
- půda
 - vnitřně nehomogenní faktor (liší se kvalitou), omezenost
 - rozsahu půdy
- práce
 - pracovní síly nejsou volně zastupitelné
 - produktivita práce (produktivita práce roste, jestliže stejným množstvím práce je výrobce schopen vyprodukovat větší množství produkce)
- kapitál
 - je sám výsledkem předchozí výroby (statky pomocí nichž jsou vyráběny jiné statky)

Ekonomický koloběh

Neviditelná ruka trhu

- **V tržní ekonomice svobodná směna a tržní ceny zajišťují soulad mezi prospěchem jednotlivce a společným prospěchem**

Hranice produkčních možností



Všechny možné kombinace dvou výrobků, které je možné získat s danými zdroji

- **Dosahuje-li ekonomika výkonu na hranici výrobních možností, dosahuje tzv. výrobní efektivnosti**

Zákon klesajících výnosů

- **zvyšujeme-li používané množství některého z výrobních faktorů, zatímco množství ostatních faktorů se nemění, zpomaluje to tempo růstu celkového produktu**

Trh

Trh = místo, kde se střetává poptávka s nabídkou.

Subjekty trhu:

- **Domácnosti**
 - jednotlivci, kteří chtějí uspokojit svou potřebu
- **Podniky**
 - samostatná výrobně-ekonomická jednotka, sociálně ekonomický a technický systém, jehož primárním cílem je podle klasické verze teorie firmy maximalizace zisku
- **Stát**
 - sestávající ze všech orgánů státní moci

Všechny subjekty vystupují současně jako:

- kupující
- prodávající

Formy trhu

Založené na:

- Zvykovém systému
- Příkazovém systému
- Tržním systému
- Smíšeném systému

Typy trhů

- **Dílčí trh – prodává se a nakupuje jeden konkrétní produkt**
- **Agregátní trh – trh všech produktů**

Prvky tržního mechanismu

- **Poptávka**
- **Nabídka**
- **Cena**

Peníze umožňují směnu, zabezpečují funkčnost tržního mechanismu

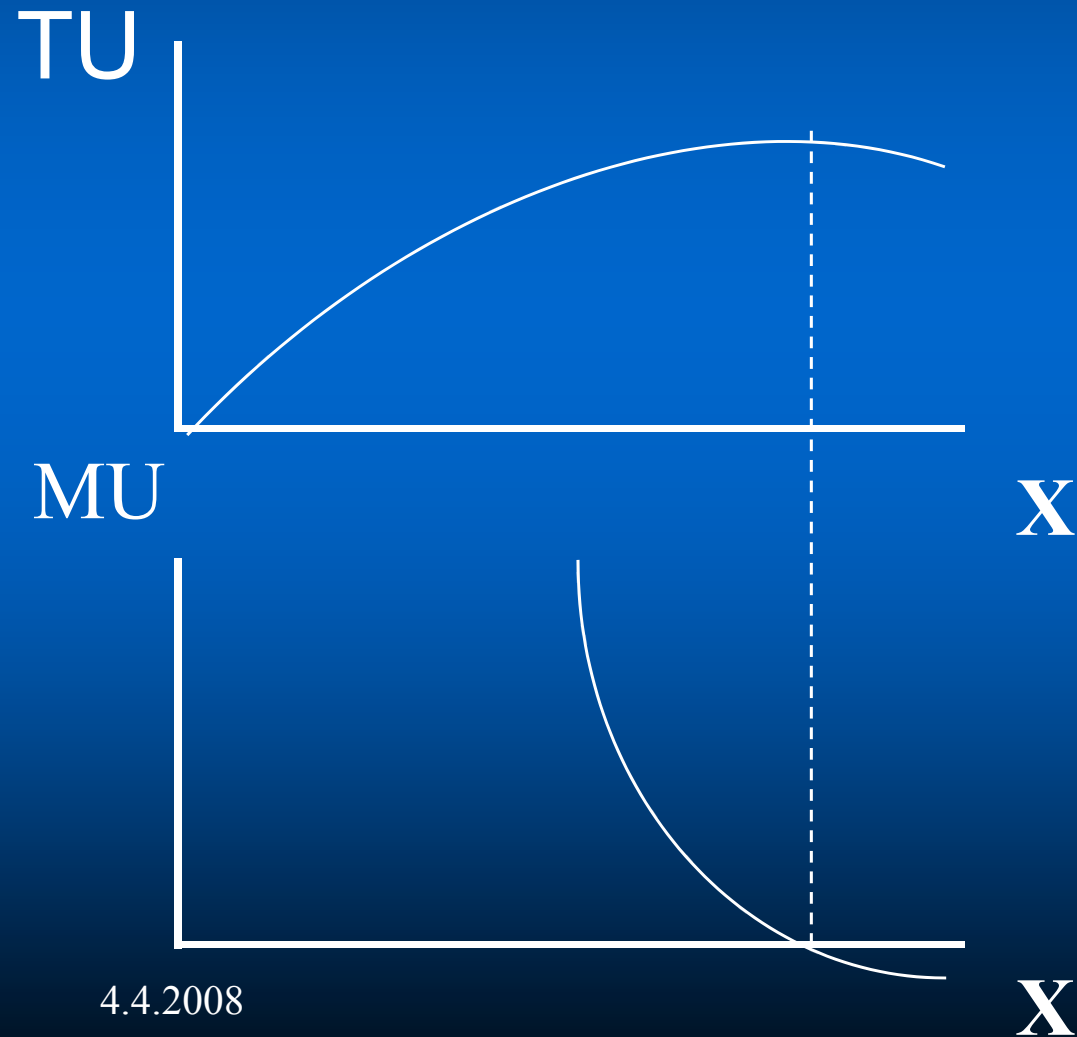
Funkce cen

- Informační funkce
 - Zprostředkovatel přenosu informací o potřebách, zálibách, zvyklostech spotřebitelů, výrobních možnostech, zdrojích (neplatí u nedokonalých trhů)
- Alokační (regulační) funkce
 - Odráží změny v preferencích
 - Převaha nabídky – cenový pokles
 - Převaha poptávky – cenový vzestup
- Stimulační funkce
 - Diferenciační dopad na výrobce
- Omezovací funkce
 - Pouze někteří spotřebitelé mohou spotřebovávat
- Funkce distribuční
 - Cena je nástrojem distribuce důchodů při směnných transakcích.

Užitek

- **Užitek ukazuje míru preferencí. Pokud spotřebitel nalezne nejvíce preferovanou situaci, maximalizuje užitek**
- **celkový užitek – celkové uspokojení potřeb ze spotřeby statku**
- **mezní užitek – změna celkového užitku vyvolaná změnou spotř. Statku p jednotku**
 - **zákon klesajícího mezního užitku**
- **Racionální spotřebitel není ochoten platit za statek vyšší cenu, než jaký je mezní užitek statku. Zvyšuje nákup statku pouze do takového množství, kdy je ještě mezní užitek statku vyšší nebo alespoň roven ceně.**

Celkový a mezní užitek



Děkuji za pozornost!

Mojmír Sabolovič
Katedra národního hospodářství
mojmir.sabolovic@law.muni.cz